МОН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
та міжнародних зв'язків

Віталій ХАРУТА

_____ 2025 р.

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

за освітньо-професійною програмою
«ФІЛОЛОГІЯ (ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА)»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 035 «Філологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Освітня кваліфікація
Бакалавр філології за спеціалізацією 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Київ
2025

Програму атестаційного екзамену за освітньо-професійною програмою «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» для атестації випускників першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» у 2024/2025 навчальному році розроблено кафедрою іноземної філології та перекладу.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу 17 березня 2025 року, протокол № 8.

Завідувач кафедри іноземної
філології та перекладу
канд. пед. наук, доцент Леся ШЕВЧУК

17 березня 2025 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні Вченої Ради факультету економіки та права 26 березня 2025 року, протокол № 8.

Голова Вченої ради,
декан факультету економіки та права
канд. юр. наук, доцент Руслана ЯРОВА

26 березня 2025 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні Науково-методичної ради Національного транспортного університету 17 квітня 2025 року, протокол № 32.

Голова Науково-методичної ради,
канд. техн. наук, професор Олександр МЕЛЬНИЧЕНКО

17 квітня 2025 р.

ЗМІСТ

Загальні положення 4
1. Дисципліна «Вступ до перекладознавства» 5
2. Дисципліна «Стилістика англійської мови»» 7
3. Дисципліна «Порівняльна граматика англійської та української мов».10
4. Дисципліна «Практика перекладу з основної іноземної мови»……..11
Критерії оцінювання досягнутих результатів навчання 16
Додаток А. Форма білета атестаційного екзамену 21

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестаційний екзамен є формою атестації випускників за освітньо-професійною програмою «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» у 2024/2025 навчальному році. Атестація завершується видачею документа встановленого зразка про присудження здобувачу освітньої кваліфікації «Бакалавр філології за спеціалізацією 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська».

Атестаційний екзамен передбачає оцінювання досягнення результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» для атестації.

Програму атестаційного екзамену за освітньо-професійною програмою «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» для атестації випускників першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» розроблено кафедрою іноземної філології та перекладу на основі цієї освітньо-професійної програми.

Атестаційний екзамен проводять у письмовій формі з використанням тестових технологій.

Білет атестаційного екзамену містить 21 запитання двох рівнів складності з основних профілюючих дисциплін.

Запитання першого рівня складності (з 1-го по 20-е запитання білета атестаційного екзамену) передбачають вибір студентом відповіді на запитання із наведених у білеті 3 варіантів відповіді іноземною мовою, з яких тільки один правильний.

Завдання другого рівня складності передбачає виконання студентом письмового перекладу (адекватного перекладу) без словника суспільно-політичного або економічного тексту з іноземної мови українською (900…1000 знаків).

Правильний на думку студента варіант відповіді на запитання першого рівня складності студент позначає безпосередньо на бланку білета атестаційного екзамену.

Відповідь на завдання другого рівня складності студент наводить на аркушах для письмової відповіді.

1. ДИСЦИПЛІНА «ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА»

1. Основні види перекладу.

Переклад як засіб поширення наукових, політичних і економічних знань. Роль перекладу в збагаченні національних мов, літератур і культур. Переклад і науково-технічний прогрес сучасного суспільства. Поширення правових, філософських знань.

Українська школа перекладу – історія і сьогодення. Короткий огляд історії вітчизняного перекладознавства. Києво-Могилянська академія та відродження перекладу в Україні. Переклад в Україні у XIV–XVI ст.

Основні види перекладу. Специфіка письмового і усного видів перекладу. Специфіка машинного виду перекладу. Роль і місце тлумача в комунікативному процесі.

Визначення перекладу та його типи. Повний, скорочений переклад. Реферативний, анотаційний переклад. Адаптований переклад.

2. Лексичні труднощі перекладу.

Адекватність і точність перекладу. Вільний переклад. Дослівний і буквальний переклад. Поняття «кальки». Переклад інтернаціоналізмів.

Перекладність і неперекладність мовних одиниць. Переклад прислів'їв, приказок та фразеологізмів, традиційних словосполучень. Контекстуальні заміни при перекладі. Національно визначена лексика.

3. Художньо-літературний переклад.

Характеристика підрядкового перекладу, його відмінність від послівного перекладу. Сфери використання підрядкового перекладу. Підрядковий переклад (підрядник) і відтворення змісту на рівні речення і тексту. Особливості художнього перекладу.

Літературний переклад. Жанрові підтипи художньо-літературного перекладу. Художній переклад як чинник міжкультурної комунікації. Особливості художнього перекладу.

4. Усний переклад (тлумачення). Особливості усного перекладу.

Сфери застосування усного послідовного перекладу. Сфери застосування усного синхронного перекладу. Відмінності між усним послідовним і синхронним перекладом.

Розвиток і вдосконалення синхронного перекладу після другої світової війни. «Надмірність» інформації тексту. Способи конденсації тексту в процесі послідовного тлумачення. Способи конденсації тексту в процесі синхронного тлумачення.

5. Словниковий запас перекладача й тлумача.

Словник (словниковий запас) перекладача й тлумача. Складові активного й пасивного словника тлумачів та перекладачів. Шари лексики перекладачевого/тлумачевого словника. Універсальна, фахова, краєзнавча лексика та її складові.

6. Умови практичної реалізації словникового запасу.

Практична реалізація словникового запасу перекладача. Практична реалізація словникового запасу тлумача. Необхідність поповнення активного перекладацького словника.

7. Особливості перекладу текстів різних жанрів.

Види перекладу залежно від жанрових особливостей тексту. Прозовий переклад і його характерні риси. Параметри адекватності/вірності художнього прозового твору. Способи відтворення параметрів адекватності/вірності художнього прозового твору у перекладі.

Переклад текстів мови документів. Граматичні особливості текстів мови документів. Науково-популярний стиль тексту і його переклад. Лексичні особливості текстів мови документів.

Особливості інформаційного типу тексту та їх відтворення. Відтворення особливостей інформаційного типу тексту. Структурно-функціональні особливості текстів засобів масової комунікації. Стильові й жанрові особливості текстів.

Переклад науково-технічної літератури. Інтернаціональні терміни. Омонімія, синонімія науково-технічних текстів. Автохтонні терміни в науково-технічних текстах.

8. Граматичні проблеми перекладу.

Подолання розбіжностей у граматичних системах української та англійської мов при перекладі різних мовних одиниць. Адекватність відтворення одиниць полісемантичного лексичного значення. Відтворення морфологічних значень слів у перекладі. Еквівалентність на рівні синтаксичних одиниць.

Граматичні особливості науково-технічних типів тексту. Вживання модального слова *shall*. Особливості перекладу імпліцитної реклами-довідки. Вживання синтаксичних та пасивних конструкцій.

Орієнтовні запитання для атестаційного екзамену

Запитання першого рівня складності

1. What are the existing forms of translation?
2. When was religious literature mainly translated?
3. When were first attempts of poetry (psalms) made?
4. What is a kind of a translation with more computer-based or any other electronic device performance rather than a human's?
5. How is oral translation at routine level of public relations (e.g. when friends meet in some country, a private delegation, relatives…) called?

Список рекомендованої літератури

1. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства : підручник / І.В. Корунець. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2008. – 510 с.

2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу : підручник / І.В. Корунець. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2000. – 448 с.
3. Карабан В.І. Translation from Ukrainian into English : підручник / В.І. Карабан. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2003. – 324 с.
4. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу : навч. посібник / В.В. Коптілов. – Київ : Вид-во Юпітерс, 2002. – 214 с.
5. Терехова С.І. Вступ до перекладознавства. (Сучасні проблеми і теорії. Діяльність перекладача. Основи техніки перекладу) : навч. посібник / С.І. Терехова. – Київ : Видавничий центр КЛНУ, 2002. – 163 с.
6. Швачко С.О. Підготовка перекладача на сучасному етапі / С.О. Швачко // Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі. Зб. наук. праць. – Суми: СумДУ, 1999. – С. 42–47.
7. Shevchuk L.O. Translation Transformations used to Render Transport Business Terms from English into Ukrainian / L.O. Shevchuk // International journal of philology» («Міжнародний філологічний часопис»), 2022. – Vol. 13. – № 1. – С. 59–67. – Mode of access: https://doi.org/10.31548/philolog2022.01.059 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

2. ДИСЦИПЛІНА «СТИЛІСТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»

1. Основні поняття стилістики.

Поняття стилю. Інтерпретації поняття стилю. Місце стилю в системі практичного вживання мови. Основні цілі стилістики. Галузі стилістики.

Основні та вихідні поняття стилістики. Вихідні поняття стилістики: коду, парадигматики та синтагматики, селекції та комбінації. Поняття норми. Лінгвістичний та екстралінгвістичний контекст. Стилістичний мікроконтекст, стилістичний макроконтекст, стилістичний мегаконтекст. Поняття виразного засобу та стилістичного прийому.

2. Фонетичні, морфологічні, лексичні стилістичні засоби.

Фонетичні та морфологічні стилістичні засоби. Фонетичні стилістичні засоби: алітерація, асонанс, ономатопія, евфонія. Морфема. Види морфем.

Стилістичні прийоми використання іменників, прикметників, займенників, прислівників, дієслів.

Стилістична диференціація англійської мови. Стилістичне використання слів, які входять до лексико-стилістичної парадигми. Слова високого стилістичного тону. Слова зниженого стилістичного тону. Слова, які не мають лексико-стилістичної парадигми. Стилістичне використання фразеології.

3. Синтаксичні стилістичні засоби.

Стилістичний синтаксис. Виразні засоби та стилістичні прийоми на синтаксичному рівні. Виразні засоби синтаксису, що базуються на редукції вихідної моделі. Виразні засоби, що базуються на експансії вихідної моделі. Виразні засоби, що базуються на зміні порядку компонентів вихідної моделі.

Стилістичні прийоми синтаксису. Стилістичні прийоми, що базуються на формальних та смислових взаємодіях декількох синтаксичних конструкцій чи

речень у певному контексті. Стилістичні прийоми, що базуються на транспозиції значення синтаксичної структури чи моделі речення у певному контексті. Стилістичні прийоми, що базуються на транспозиції значення способу граматичного зв'язку між компонентами речень чи реченнями.

4. Семасіологічні стилістичні засоби.

Стилістична семасіологія. Фігури кількості: гіпербола, мейозис, літота. Фігури якості: метонімія, синекдоха, перифраз, евфемізм, метафора, епітет, антономазія, персоніфікація, алегорія, іронія.

Фігури суміщення. Фігури тотожності: порівняння, синоніми-заступники, уточнюючі синоніми. Фігури протилежності: антитеза, оксюморон. Фігури нерівності: клімакс, антиклімакс, каламбур, зевгма.

5. Стилістика тексту.

Підходи до вивчення тексту та текстові категорії. Текст та основні поняття стилістики. Основні текстові категорії: інтегративність, дискретність, персональність/імперсональність, настанова на читача.

Поняття функціонального стилю. Функціональні стилі основної іноземної мови. Загальна характеристика функціональних стилів. Науковий стиль. Офіційно-діловий стиль. Публіцистичний стиль. Газетний стиль. Художній стиль.

6. Лінгвістичні аспекти інтерпретації тексту.

Антропоцентри художнього тексту і стилістичний аналіз текстів різних жанрів. Парадигматика і синтагматика художнього тексту. Актуалізація на рівні тексту: заголовок, власне ім'я, художня деталь, сильна позиція. Типи, способи викладу, представлені у художньому прозаїчному тексті: авторське мовлення, персонажне мовлення, невласне-пряме мовлення.

Лінгвостилістичний аналіз тексту. Визначення джерела та його автора. Формулювання теми та головної ідеї уривку. Опис загального характеру уривку. Ідентифікація авторського способу викладу та типу оповідача. Охарактеризування типу викладу. Визначення композиційно-стилістичної значимості частин уривку. Ідентифікація лексичних, синтаксичних, морфологічних, семасіологічних виразних засобів та стилістичних прийомів, що використані у тексті.

Орієнтовні запитання для атестаційного екзамену

Запитання першого рівня складності

1. How is linguistic discipline which studies nominative and communicative language units and the principles according to which the units of all language levels are selected for achieving a certain pragmatic aim in different communicative situations called?
2. How is deliberate reiterated repetition of the same (or acoustically similar) vowels aimed at creating a specific sound and contential effect called?
3. How is secondary nomination unit based on likeness, similarity of some features of two different object called?
4. How is a figure of speech opposite to hyperbole called?

5. How is the usage of proper name for a common noun called?

Список рекомендованої літератури

1. Єфімов Л.П. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз : навч. посіб. / Л.П. Єфімов, О.А. Ясінецька. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2004. – 240 с.

2. Альбота С.М. Стилістика сучасної англійської мови : English Stylistics / С.М. Альбота, М.А. Карп. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2021. – 304 с.

3. Красновицька Л.Є. A Manual of English Stylistics : навч. посіб. зі стилістики англійської мови [для студентів укр. мовно-літ. ф-ту імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка] / Л.Є. Красновицька, В.А. Борисов ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2017. – 117 с.

4. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту / В.А. Кухаренко – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2004. – 272 с.

5. Лотоцька К.Я. Стилістика англійської мови : навч. посіб. / К.Я. Лотоцька. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 254 с.

6. Burke M. (ed.). The Routledge Handbook of Stylistics / M. Burke // Routledge. – 2nd edn. – London and New York, 2023. – Mode of access : https://doi.org/10.4324/9780367568887 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

7. Chapman S. (eds). Pragmatic Literary Stylistics. Palgrave Studies in Pragmatics / S. Chapman, B. Clark // Language and Cognition Series. – Palgrave Macmillan, 2014. – Mode of access: https://doi.org/10.1057/9781137023278 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

8. Lugea J. Stylistics. Text, Cognition and Corpora / J. Lugea, B. Walker. – Palgrave Macmillan, 2023. – Mode of access: https://doi.org/10.1007/978-3-031-10422-0 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

9. Mozghova Ya.O. Saving of syntactic stylistic devices features in journalistic texts translation / Ya.O. Mozghova, L.O. Shevchuk // Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University, 2022. – Series 9. – Current Trends in Language Development. – 23. – P. 63–73. – Mode of access: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series9.2022.23.06 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

10. Zaitseva N. Syntax of secondary academic texts in various fields of scientific knowledge: a comparative aspect (on the material of English and Ukrainian languages) / N. Zaitseva, S. Shcherbyna, Yu. Puhach, Ya. Mozghova, Ie. Dolynskiy // Archives des Sciences: A Multidisciplinary Journal, 2024. – Vol. 74. – Issue 3. – P. 89–95. – Mode of access: https://doi.org/10.62227/as/74315 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

3. ДИСЦИПЛІНА «ПОРІВНЯЛЬНА ГРАМАТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ»

1. Порівняльна граматика як розділ типології. основи лінгвістичної типології.

Об'єкт дослідження універсальної та характерологічної, структурної, загальної, часткової, ареальної, функціональної, якісної та кількісної, синхронічної та діахронічної типологій. Типологія як особливий розділ зіставного мовознавства. Історія типологічних досліджень. Предмет, завдання, методи типологічних досліджень.

Визначення понять та термінологія. Абсолютні та часткові універсалії, метамова, мова-еталон. Типологічні домінанти та рецесиви. Ізоморфізми та аломорфізми.

2. Типологічна класифікація мов.

Типологія словотворчих систем порівнюваних мов. Морфологічний тип англійської та української мов. Приклади прояву інших типів у англійській (українській) мові. Порівняння з типом німецької мови. Квантитативний метод Дж. Грінберга.

Морфемна структура порівнюваних мов. Ономасіологічна структура мовних одиниць. Семасіологічна структура мовних одиниць. Ізоморфізми та аломорфізми в морфемній структурі порівнюваних мов.

3. Типологія частин мови і їх граматичних категорій.

Принципи виділення частин мови. Типологія граматичних категорій іменних частин мови. Типологія граматичних категорії дієслова. Типологія службових частин мови.

Типологія словосполучень. Синтаксичні зв'язки в порівнюваних мовах. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Типи словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями між головним і залежним словами.

4. Типологія самостійних частин мови.

Іменник як частина мови. Ізоморфні та аломорфні риси іменника в англійській та українській мовах. Лексико-граматичні розряди. Граматичні категорії.

Дієслово як частина мови. Ізоморфні риси дієслова в англійській та українській мовах: класи та граматичні категорії. Аломорфні риси дієслова в англійській та українській мовах: класи та граматичні категорії. Ізоморфізми та аломорфізми нефінітних форм дієслова в англійській та українській мовах.

Прикметник як частина мови. Ізоморфні та аломорфні риси прикметника в англійській та українській мовах. Лексико-граматичні розряди. Граматичні категорії.

Займенник як частина мови. Ізоморфні та аломорфні риси займенника в англійській та українській мовах. Лексико-граматичні розряди. Граматичні категорії.

5. Типологія службових частин мови.

Особливості типології службових частин мови. Типологія прийменника. Типологія сполучника. Типологія частки.

6. Синтаксичні зв'язки та процеси.

Синтаксичні зв'язки в англійській та українській мовах. Синтаксичні процеси в англійській та українській мовах. Аналітичні та синтетичні види зв'язку у словосполученнях. Типи словосполучень (підрядні, сурядні та предикативні).

Типологія речення. Комунікативні типи речень в порівнюваних мовах. Типологія головних і другорядних членів речення. Однорідні, відокремлені та незалежні члени речення.

7. Типологія членів речення.

Особливості типології членів речення. Підмет як головний член речення: семантичні функції, структура. Ізоморфні та аломорфні способи вираження в англійській та українській мовах. Типологія присудка. Ізоморфні та аломорфні способи вираження в англійській та українській мовах. Порівняльна характеристика другорядних членів речення в англійській та українській мовах.

Типологія речень. Прості, складні і складені речення. Складнопідрядні речення в порівнюваних мовах. Складносурядні речення в порівнюваних мовах.

Орієнтовні запитання для атестаційного екзамену

Запитання першого рівня складності

1. How is a grammatical number that some languages use in addition to singular and plural called?
2. What is a language with a high morpheme-per-word ratio defined?
3. What is a language with a low morpheme-per-word ratio meant?
4. What are suffixes -et\ette, -y\ie\ey, -ling, -атк\ятк defined?
5. How are Ukrainian suffixes: -ань: бородань, -ач: носач, -ил: здоровило, -яр: мисяра, etc. called?

Список рекомендованої літератури

1. Гладуш Н.Ф. Теоретична граматика англійської мови в таблицях : навч. посібник / Н.Ф. Гладуш. – Київ : ТОВ «ВТС Принт», 2012. – 188 с.
2. Карабан В.І. Переклад з української мови на англійську мову : навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти / В.І. Карабан, Дж. Мейс. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2003. – 608 с.
3. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов : підручник / І.В. Корунець. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2003. – 464 с.
4. Левицький А.Е. Порівняльна граматика англійської та української мов : підручник / А.Е. Левицький. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 264 с.
5. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на

англійську) : навчальний посібник / [Карабан В.І., Борисова О.В., Колодій Б.М., Кузьміна К.А.] ; Ред. : Карабан В.І. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. – 208 с.
6. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language / D. Crystal. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1995. – 489 p.
7. Karamysheva I. Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages / I. Karamysheva. – Vinnytsia : Nova Knyha Publishers, 2012. – 320 p.
8. Widdowson H.G. Linguistics / H.G. Widdowson. – Oxford : Oxford Univ. Press, 1996. – 379 p.
9. Yule G. Pragmatics / G. Yule. – Oxford : Oxford Univ. Press, 1996. – 338 p.
10. Lemish N. Etymology and development of semantics of 'Angel' and 'Demon' in English, Dutch, and Ukrainian: a comparative study. Studies about Languages / N. Lemish, O. Kaliberda, O. Kryzhko, I. Ovchynnikova // Kalbų Studijos. – Research Journal, 2024. – № 45. – P. 27–42. – Mode of access: https://doi.org/10.5755/j01.sal.1.45.36380 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.
11. Shevchuk L.O. Angloamerican Loanwords Use in the Ukrainian Student Slang / L.O. Shevchuk // Laplage em Revista (International). – Spain, 2021. – Volume 7. – n. Extra D. – P. 163–174. – Mode of access: https://doi.org/10.24115/S2446-622020217EXTRA-D1081(date of access: 14.02.2025). – Title from screen.
12. Yesypovych K. Folklore as an Object of Philological Research: Preservation, Analysis and Interpretation of Folk Creativity / K. Yesypovych, A. Pavlova, S. Shuliak, V. Teleutsia, I. Siliutina // Synesis, 2024. – Vol. 16. – Issue 1. – P. 81–93. – Mode of access: https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Agcd%3A4%3A29799300/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3Acrawler&id=ebsco%3Agcd%3A177230771&link_origin=www.google.com (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

4. ДИСЦИПЛІНА «ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ»

1. Термінологічний апарат у практиці перекладу.

Переклад як предмет дослідження. Переклад як основне поняття і предмет вивчення. Роль письмового та усного перекладу в сучасному суспільстві. Контекст та його роль при перекладі. Типи письмового перекладу.

2. Лексичні аспекти перекладу.

Лексичні трансформації. Методи та шляхи перекладу власних назв. Переклад назв компаній, корпорацій, фірм та інших установ. Передача лексичних значень інтернаціоналізмів, псевдоінтернаціоналізмів.

3. Лексико-стилістичні аспекти перекладу.

Адекватна передача етноспецифічної лексики при перекладі з української мови на англійську. Переклад діалектної лексики. Передача ідіом, фразеологізмів. Вживання іншомовних слів, національних реалій у перекладі. Переклад прислів'їв та сталих виразів.

4. Лексико-граматичні характеристики перекладу.

Особливості формування англійського речення при перекладі з української мови. Англійські безсполучникові іменникові словосполучення та способи їх передачі українською мовою. Переклад сполучення іменника «більшість» з іншим іменником або іменниковою групою. Переклад прислівника «майже» і словосполучення «майже повністю». Переклад складних прикметників з інтерфіксами «-о-», «-е-», «-е-».

5. Трансформаційний підхід при перекладі лексичних одиниць широкої семантики.

Трансформація генералізації. Генералізація при перекладі українських дієслів мовлення шляхом вживання у перекладі дієслова «to say». Генералізація шляхом застосування англійського іменника широкої семантики «thing». Використання дієслів «to have» та «to be» при перекладі речень з дієсловами «мати», «бути» та іншими дієсловами. Дієслово «to have» як відповідник дієслова «бути». Дієслово «to be» як відповідник дієслова «мати». Вживання фразових дієслів з компонентом «have» у перекладі. Генералізація шляхом вживання у перекладі дієслова «to be».

6. Переклад часток.

Способи передачі значень українських часток та їх сполучень з іншими словами англійською мовою. Переклад часток «лише», «хай», «нехай», «нібито», «ледве». Переклад сполучення часток «ледь (ледве)», «ледь» та «не», «ж (же)», «просто», «ще», «саме». Переклад сполучення частки «аж», із прислівником «ніяк», «й(і)» з часткою «так». Переклад сполучення частки із сполучником «навіть якщо», прислівника «так» із часткою «і (й)», часток «тільки» та «і (й)», прислівника «все» із часткою «ж» і «та все ж», частки «вже».

7. Стилістичні особливості формування англійського речення при перекладі з української мови.

Передача стилістичних засобів при перекладі. Передача метафори при перекладі з української мови. Передача метонімії при перекладі з української мови на англійську. Застосування емоційно-підсилювального дієслова «do» у перекладі. Застосування інверсії повнозначного дієслова-присудка.

8. Прагматичні проблеми перекладу.

Прагматична адаптація тексту перекладу. Переклад прагматичних ідіом українською мовою. Особливості перекладу українських образних прагматичних ідіом. Особливості вживання цифр та способи їх перекладу англійською мовою. Конвертація одиниць вимірювання в англійському перекладі

Орієнтовні запитання для атестаційного екзамену

Запитання першого рівня складності

1. What is the most general meaning of translation associated with?

2. Which Ukrainian nouns undergo Romanization when being conveyed into English?
3. What is the difference between "translation" and "interpretation" denoted?
4. Which terms may be synonymous to "free interpretation"?
5. Is the term "equivalent translation" used in the same meaning as "faithful translation"?

Список рекомендованої літератури

1. Жаркова Є.М. Теорія і практика перекладу : підручник / Є.М. Жаркова, М.В. Нікольченко. – Донецьк : Вид-во Ноулідж, 2013. – 439 с.
2. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову в 2-х част. / В.І. Карабан. – Київ : Політична думка, 1999. – 145 с.
3. Карабан В.І. Переклад з української мови на англійську мову : навч. посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти / В.І. Карабан, Дж. Мейс. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2003. – 608 с.
4. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу : підручник / В.В. Коптілов. – Київ : Юніверс, 2003. – 280 с.
5. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу : підручник / І.В. Корунець. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2003. – 448 с.
6. Максимов С.Є. Сучасні лексичні галузеві новоутворення як проблема перекладу // Вісник Київського міжнародного ун-ту. Сер. Іноземна філологія. – Вип. 1. – Київ : Правові джерела, 2002. – С. 67–71.
7. Максимов С.Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови) / С.Є. Максимов. – Київ : Вид. центр КНЛУ, 2002. – 122 с.
8. Основи перекладу : курс лекцій / [Мірам Г.Е., Дайнеко В.В., Тарануха Л.А. та ін.]. – Київ : Ельга, Ніка Центр, 2002. – 240 с.
9. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську) : навч. посібник / [Карабан В.І., Борисова О.В., Колодій Б.М., Кузьміна К.А.] ; Ред. : Карабан В.І. – Вінниця : Вид-во НОВА КНИГА, 2003. – 208 с.
13. Основи перекладу (Basics of translation) / [Мірам Г.Е., Дайнеко В.В., Тарануха Л.А. та ін.]. – Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 240 с.
14. Терехова С.І. Основи перекладознавства [Текст] : навч. посібник для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». – 2-ге вид., випр. і доп. / С.І. Терехова. – Київ : Вид. центр КНЛУ, 2014. – 173 с.
15. Чередниченко О.І. Про мову і переклад / О.І. Чередниченко. – Київ : Либідь, 2007. – 246 с.
16. Шпак В.К. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти : навч. посібник / В.К. Шпак. – 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2007. – 310 с.
17. Шевчук Л.О. Структурно-семантичні аспекти при перекладі англійських термінів транспортної галузі / Л.О. Шевчук, І.О. Сілютіна, Я.О. Мозгова, Л.О. Васильківська // Актуальні питання іноземної філології. – (15). – С.

119–125. – Mode of access: https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-15-18 (date of access: 14.02.2025). – Title from screen.

18. Шевчук Л.О. Technical Translation Coursebook. Strategies of Oral and Written Translation: Lexicogrammatical Aspects of Transport Sublanguage for Students of Higher Technical Institutions : навч. посібник з практики перекладу з основної іноземної мови (англійської). Усний/письмовий. Стратегії усного та письмового перекладу: лексико-граматичні аспекти транспортної підмови для студентів закладів вищої технічної освіти / Л.О. Шевчук, Л.М. Мошковська. – Київ, 2023. – 126 с.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
та міжнародних зв'язків

Віталій ХАРУТА

_____ 2025 р.

КРИТЕРІЇ
оцінювання досягнутих результатів навчання
на атестаційному екзамені за освітньо-професійною програмою
«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 035 «Філологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Структура оцінки атестаційного екзамену

Оцінка ***атестаційного екзамену*** (за шкалою від 0 до 100 балів) складається із суми балів, виставлених атестаційною комісією в результаті перевірки письмової роботи студента, виконаної ним на атестаційному екзамені, за виконання студентом кожного з 21 завдання білета атестаційного екзамену.

Порядок оцінювання досягнутих результатів навчання

Оцінку атестаційного екзамену визначають у такому порядку:

1) виставляють бали за виконання кожного завдання білета атестаційного екзамену виходячи із наведених нижче критеріїв оцінювання виконання завдань;

2) обчислюють оцінку атестаційного екзамену за формулою:

$$O = \sum_{i=1}^{21} Б_i,$$

де $Б_i$ – кількість балів за виконання і-го завдання.

Відповіді у чернетці не перевіряють та до уваги не беруть.

Критерії оцінювання відповідей на запитання

Виконання кожного завдання першого рівня складності (завдання з 1-го по 20-е, які передбачають вибір студентом відповіді на запитання із наведених у білеті трьох варіантів відповіді, із яких тільки один правильний) може бути оцінене у 3 бали (якщо вибрано правильну відповідь) або 0 балів (якщо вибрано неправильну відповідь із запропонованих у білеті варіантів відповіді, або вибрано більше однієї відповіді, або відповідь не надано).

Виконання 21-го завдання, що відповідає другому рівню складності і передбачає переклад студентом англомовного тексту українською мовою, оцінюється за такими критеріями:

1) ступінь змістової еквівалентності тексту перекладу;
2) ступінь адекватності мовного оформлення тексту перекладу на лексичному рівні;
3) ступінь адекватності мовного оформлення тексту перекладу на граматичному рівні;
4) ступінь адекватності мовного оформлення тексту перекладу на синтаксичному рівні;
5) повнота виконання завдання;
6) тлумачення теми перекладу;
7) відповідність тексту оригіналу;
8) точність виконання перекладу;
9) відповідне застосування мовних засобів;
10) володіння синтаксичними структурами, характерними для науково-технічного стилю;
11) коректне використання лексичних одиниць;
12) коректне використання знаків пунктуації (дотримання правил пунктуації);
13) варіативність лексичних і граматичних засобів;
14) використання лексики відповідно до зазначеного рівня володіння іншомовними навичками і вміннями (Advanced Level);
15) належне використання стилістичних засобів;
16) формулювання зв'язного тексту з належними з'єднуючими фразами;
17) коректне тема-рематичне членування;
18) відтворення в перекладі прагматичного спрямування тексту.
19) коректність і доцільність застосування прийомів перекладу (трансформацій);
20) наявність лінгвокраїнознавчого коментаря при перекладі.

При оцінюванні перекладу за відповідність його кожному з критеріїв може бути виставлено максимум по 2 бали. Часткова або неповна відповідність кожному з критеріїв – максимум по 1 балу. Повна невідповідність виконаної роботи по кожному з критеріїв оцінювання – 0 балів відповідно. Таким чином, за виконання перекладу англомовного тексту українською мовою студент може отримати максимум 40 балів.

38–40 балів ставлять за переклад з урахуванням усіх критеріїв оцінювання, якщо текст перекладу відповідає задуму автора тексту оригіналу, комунікативній ситуації і соціокультурним нормам спілкування; правильно передає зміст тексту оригіналу; характеризується правильністю передачі комунікативних намірів автора; логічністю і послідовністю викладу думок автора тексту оригіналу, точністю передачі змісту тексту оригіналу, комунікативних намірів автора; збереженістю темо-рематичних зв'язків; відповідністю змісту темі тексту оригіналу; чіткою структурою; коректністю застосування способів перекладу (трансформацій), наявністю лінгвокраїнознавчого коментаря та соціокультурної адаптації (за потреби); у тексті перекладу відсутні змістовні помилки (незрозумілі словосполучення та речення, викривлення, буквалізми, опущення імпліцитної інформації, порушення смислових зв'язків) та неперекладені фрагменти; допускається наявність однієї або двох неточностей, які суттєво не впливають на загальне враження від перекладу; текст не потребує редагування змісту.

Текст перекладу на лексичному рівні не потребує редагування мовного оформлення, характеризується коректним вживанням термінології, абревіатур та скорочень, лексичною одноманітністю та постійністю термінології; відсутністю правописних помилок.

Текст перекладу на граматичному рівні характеризується коректним вживанням граматичних структур та відсутністю граматичних помилок.

Текст перекладу на синтаксичному рівні характеризується коректним застосуванням засобів логічного зв'язку та дотриманням правил пунктуації.

32–37 балів ставлять за переклад з урахуванням усіх критеріїв оцінювання, якщо текст перекладу відповідає задуму автора тексту оригіналу, комунікативній ситуації та характеризується правильністю передачі змісту тексту оригіналу, комунікативних намірів автора; логічністю і послідовністю викладу думок автора тексту оригіналу; збереженістю темо-рематичних зв'язків; відповідністю змісту темі тексту оригіналу; чіткою структурою; коректністю застосування способів перекладу (трансформацій), наявністю лінгвокраїнознавчого коментаря та соціокультурної адаптації (за потреби); у тексті перекладу відсутні змістовні помилки (незрозумілі словосполучення та речення, викривлення, буквалізми, опущення імпліцитної інформації, порушення смислових зв'язків) та неперекладені фрагменти; текст потребує певного редагування змісту.

Текст перекладу на лексичному рівні характеризується коректним вживанням термінології, абревіатур та скорочень, лексичною одноманітністю та постійністю термінології; відсутністю правописних помилок, проте потребує незначного редагування мовного оформлення.

Текст перекладу на граматичному рівні характеризується коректним вживанням граматичних структур; наявністю незначних граматичних помилок (вживання прийменників, артиклів тощо), проте потребує незначного редагування мовного оформлення.

Текст перекладу на синтаксичному рівні характеризується наявністю незначних пунктуаційних помилок, потребує незначного редагування застосування засобів логічного зв'язку.

26–31 бал ставлять за переклад з урахуванням усіх критеріїв оцінювання, якщо текст перекладу частково відповідає задуму автора тексту оригіналу, комунікативній ситуації, характеризується чіткою структурою, наявністю лінгвокраїнознавчого коментаря та соціокультурної адаптації (за потреби); частковою правильністю передачі змісту тексту оригіналу, логічністю й послідовністю викладу думок автора тексту оригіналу, відповідністю змісту темі тексту оригіналу; частковою коректністю у застосуванні способів перекладу (трансформацій); у тексті перекладу наявна незначна кількість змістовних помилок (незрозумілі словосполучення та речення, викривлення, буквалізми, порушення смислових зв'язків); неперекладені фрагменти відсутні; текст потребує редагування змісту.

Текст перекладу на лексичному рівні потребує певного редагування мовного оформлення, характеризується некоректним вживанням термінології, абревіатур та скорочень, порушенням лексичної одноманітності та постійності термінології; наявністю правописних помилок.

Текст перекладу на граматичному рівні потребує значного редагування мовного оформлення, характеризується некоректним вживанням граматичних структур; наявністю граматичних помилок.

Текст перекладу на синтаксичному рівні потребує значного редагування застосування засобів логічного зв'язку та характеризується наявністю пунктуаційних помилок.

25 балів і менше ставлять за переклад з урахуванням усіх критеріїв оцінювання, якщо робота вступника має багато неточностей, незрозумілостей, буквалізмів, опущень імпліцитної інформації; наявні неперекладені фрагменти; потребує значних коригувань змісту.

Текст перекладу не відповідає задуму автора тексту оригіналу, комунікативній ситуації; характеризується незначною неправильністю передачі змісту тексту оригіналу та незначним порушенням логічності й послідовності викладу думок автора тексту оригіналу, деякою нечіткістю структури; частковою коректністю у застосуванні способів перекладу (трансформацій), відсутністю лінгвокраїнознавчого коментаря та соціокультурної адаптації (у разі їх потреби); у тексті перекладу наявна значна кількість змістовних помилок (незрозумілі словосполучення та речення, буквалізми, викривлення, порушення смислових зв'язків), наявні неперекладені фрагменти тексту; текст потребує значного редагування змісту і відповідності змісту темі тексту оригіналу.

Текст перекладу на лексичному рівні потребує значного редагування мовного оформлення, характеризується некоректним вживанням термінології, абревіатур та скорочень, значним порушенням лексичної одноманітності та постійності термінології; наявністю правописних помилок.

Текст перекладу на граматичному рівні потребує значного редагування мовного оформлення, характеризується некоректним вживанням граматичних структур; наявністю великої кількості граматичних помилок.

Текст перекладу на синтаксичному рівні потребує значного редагування застосування засобів логічного зв'язку та характеризується наявністю великої кількості пунктуаційних помилок.

Оцінку атестаційного екзамену від 0 до 59 балів вважають незадовільною.

Завідувач кафедри іноземної
філології та перекладу
канд. пед. наук, доцент Леся ШЕВЧУК

17 березня 2025 р.

ДОДАТОК А

ФОРМА БІЛЕТА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН

Освітня програма ***«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»***

спеціальності ***035 «Філологія»***

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з навчальної роботи
та міжнародних зв'язків

Завідувач
кафедри іноземної
філології та перекладу

Білет № ___

Запитання І рівня складності

Запитання та варіанти відповідей	**Позначення студентом вибраної відповіді**
1. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
2. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
3. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
4. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
5. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
6. Текст запитання	
а) варіант відповіді	

б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
7. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
8. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
9. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
10. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
11. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
12. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
13. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
14. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
15. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
16. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
17. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
18. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
19. Текст запитання	

а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	
20. Текст запитання	
а) варіант відповіді	
б) варіант відповіді	
в) варіант відповіді	

Завдання II рівня складності

21. Зробіть адекватний переклад українською мовою поданого нижче тексту

Приклад тексту

BEARINGS

A vital mechanism for reducing friction is the *bearing* which basically is a device that bears the friction of parts in motion. Often one of the parts will be moving and the other will be stationary. Logs used to move heavy stones in early times were the primitive form of a bearing. They were efficient because they changed sliding friction to rolling friction, thereby decreasing the effort necessary to move the stones.

Reducing friction between the parts of a machine is the principal purpose of bearings. Different types have been designed for use at various points of contact to fit the kinds of motion at work. Probably the most familiar are *ball bearings* which are used in many machines. Small balls are fitted into a *cage,* a container that separates them. Cage and bearings are then sealed, often in a lubricant, between rings which are called *races.* The entire assembly is a ball bearing.

Another familiar type is the *roller bearing,* a modern version of the logs that were used as primitive bearings. Roller bearings contain small cylinders on which the bearing races can roll. They are usually fitted with the same kind of holding cage and races as ball bearings. In order to sustain pressure from different directions, bearing rollers are sometimes *tapered* or shaped like cut-off cones and set at an angle to the races. A variation is the *needle bearing* with cylinders of very small diameter. Needle bearings need not be contained in a cage or between races. Their advantage is greater load-carrying capacity with more friction than ball bearings of comparable size.

A modern development is the *non-contact bearing* in which there is contact between the machine parts only at rest; when in motion they are separated by a thin layer of gas or fluid. This prevents wear between the moving parts. Non-contact bearings have been developed for such complex and sophisticated systems as missile guidance. The possibility of using cushions of compressed air in transportation systems has been discussed frequently in recent years.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу 17 березня 2025 року, протокол № 8.

Розглянуто та схвалено на засіданні Вченої Ради факультету економіки та права 26 березня 2025 року, протокол № 8.

Розглянуто та схвалено на засіданні Науково-методичної ради Національного транспортного університету 17 квітня 2025 року, протокол № 32.